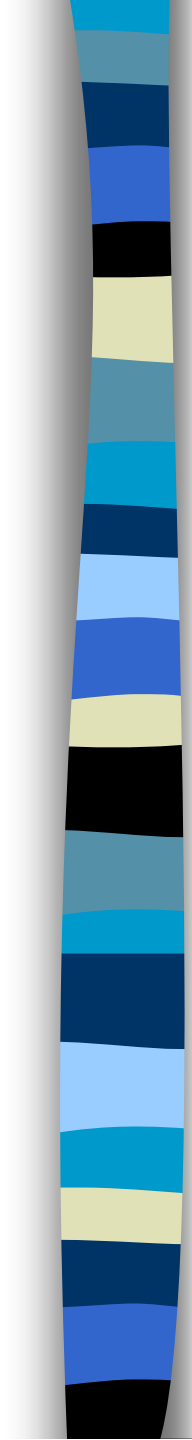

Tabule, trasy, stezky a propagační materiály

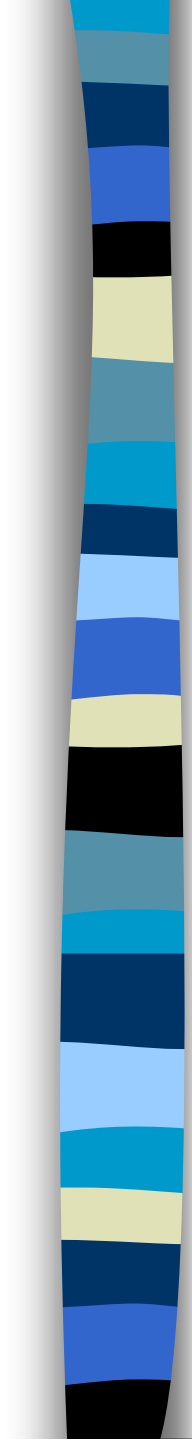
Krajinná rekreologie

Jitka Fialová, Jiří Schneider

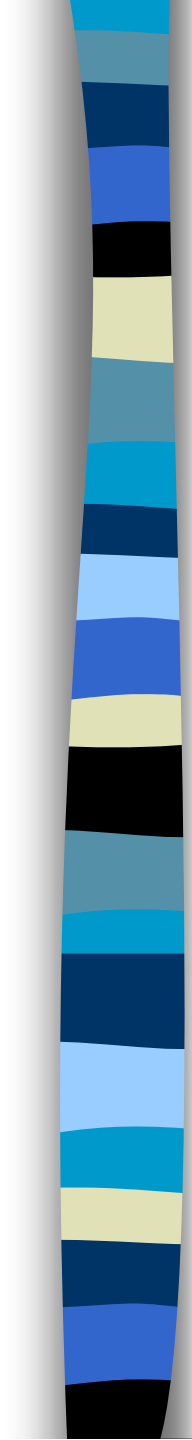
Naučné stezky a jejich značení

- **Naučné stezky** jsou zpravidla vyznačované výchovně vzdělávací trasy vedené přírodně nebo kulturně pozoruhodnými prostory, na nichž jsou vybrány některé významné jevy a objekty, které jsou zvláště vysvětleny.
- Výklad na stanovených místech se podává zpravidla na **informačních panelech nebo v průvodcovském textu**, případně kombinací obou způsobů.
- Pokud se vyskytnou jen ojedinělé významné jevy a objekty, které neumožňují účelné vytvoření naučné stezky, zřizují se u nich bodové informační panely. Pokud jsou umístěny mimo sídla, zajišťují přístup k nim zpravidla turistické značené trasy Klubu českých turistů.

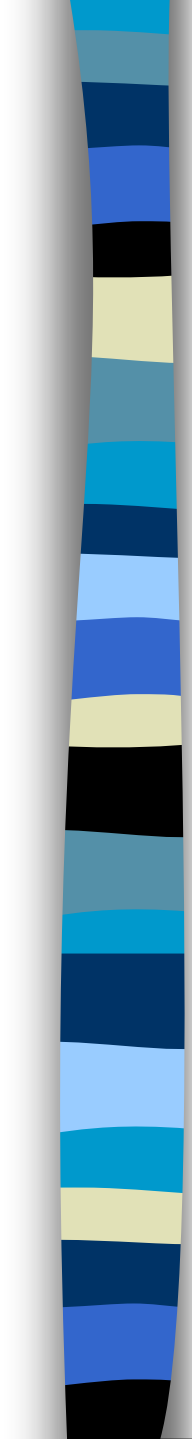
Třídění naučných stezek dle obsahu

- a) Monotematické – věnují se jednomu oboru, jedné části zajímavostí na trase, jednomu vzdělávacímu cíli. Popisují např. les a jeho prvky, botanické elementy, krajinu, historii, technické zajímavosti, geologii, hydrologii atd.
- b) Polyhistorické – poskytují současně informace o více jevech, zajímavostech či prvcích dané linie. Poučují o více problémech, jejich vztazích a vazbách (ekologie, historie a současnost, geologie a technika a jiné)

Třídění naučných stezek dle délky trasy

- Krátké, obsahově bohaté trasy - stezky dlouhé 4-5 km s poměrně hustými zastávkami v počtu 10 až 20 zast. Nejvhodnější je uzavřený okruh. Jsou vhodné např. pro kulturně-výchovné využití maloplošných chráněných území.
- Středně dlouhé trasy s poměrně bohatým obsahem - stezky obvykle delší než 10 km se zastávkami ve větších vzdálenostech. Je zde vhodný uzavřený okruh, nemusí však být pravidlem. Vhodné pro velkoplošná chráněná území.
- Dlouhé trasy vlastivědně turistického charakteru - stezky o délce několika desítek kilometrů. Zastávky jsou rozmístěny po celé trase. Používají se v nechráněné krajině, trasa se však může dotýkat řady maloplošných chráněných území a významných krajinných prvků.

Návrh tabulí

■ Jak na to:

- Provokovat myšlenky (musí probudit, dotknout se...)
- Vytvářet vztah
- Odkrývat (nové pohledy, nové pochopení věcí..) - Návrh nezahrnuje pouze sdělování faktů, ale cílem je předat návštěvníkům nové pochopení, nové myšlenky a způsoby nahlížení nebo hodnocení konkrétního místa
- Zorientovat
 - Návštěvníci by se měli cítit jako doma
 - Co všechno mohou podnikat, jak se dostanou do zajímavých lokalit a kde jsou důležitá zařízení, jako jsou záchodky a občerstvení
 - Jak dlouho bude aktivita trvat nebo kolik kilometrů mají ujít
 - Upozornit na bezpečnostní rizika a na lokality, kterým by se měli vyhnout

PARCO NATURALE ADAMELLO BRENTA

10 modi per rispettare il Parco

Il peggior nemico dei boschi è il **fuoco**. Se vuoi accenderne uno, usa i punti fuoco predisposti dal Parco o un apposito focolare ad almeno 50 metri dal limite del bosco.

Nel rispetto dei fiori, degli animali e degli escursionisti a piedi, usa la **bicicletta** solo sulle strade. Sul sentieri, spingila.

Minerali e fossili vanno lasciati dove sono. Sono lì da milioni di anni (anche grazie al rispetto di chi ti ha preceduto).

Rispetta i **fiori** e le **piante**: i loro colori ed i loro profumi sono lì anche per chi passerà dopo di te.

Smorza i **toni** e accendi i tuoi **sensi**. Il Parco è tutt'altra musica.

Per non turbare il magico equilibrio del Parco, non è possibile **campeggiare**.

Quasi ovunque si possono raccogliere i **funghi**, ma serve un permesso, che viene rilasciato dai Comuni.

Quando avvisti degli **animali**, tieniti a distanza: rischi di spaventarli. Hanno paura anche dei **cani** che, per questo, è necessario tenere sempre sotto controllo.

Anche gli **anfibi**, i **rettili** e gli **invertebrati** (insetti, molluschi ecc.) sono fondamentali nell'equilibrio della natura e meritano il tuo rispetto.

Se ti capita di trovare qualche **residuo bellico**, non raccoglierlo; è vietato e potrebbe essere anche pericoloso. Piuttosto segnala il ritrovamento al Parco.

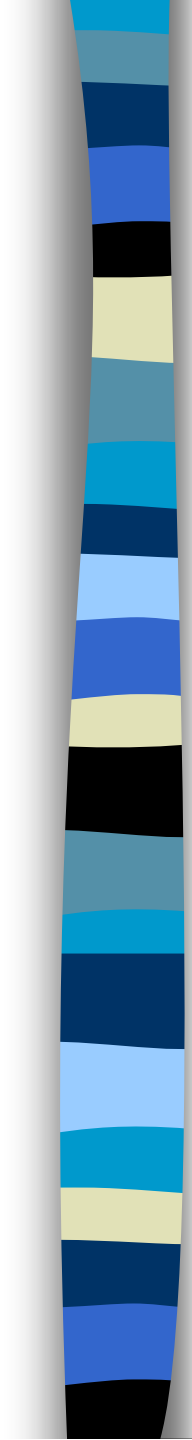
Queste semplici regole di buona educazione e buon senso vengono fatte rispettare dal guardaparco e dai forestali, anche applicando le sanzioni previste dalla L.P. 18/88

■ Informovat

- Některé mohou zajímat jen fakta, jiné větší detaily
- Informacemi je potřeba vyprovokovat (viz. dříve)

Informace pro návštěvníky nesmí být matoucí

■ Pobavit

- Neznamená to, že by informace měly být povrchní nebo banální

■ Přesvědčit

- Některé organizace mají jasný cíl přesvědčit lidi, aby něco udělali, nebo ovlivnit smýšlení o něčem
 - ČSOP bude chtít povzbudit návštěvníky rezervace k šetrnému chování v přírodě
 - Atomová elektrárna bude chtít lidem sdělit, jak je vše bezpečné
- Je třeba postupovat obezřetně a nezapomínat na to, že některé věci mohou být pro druhé velmi kontroverzní

■ Vysvětlit

- Někdy není možné, aby návštěvníci viděli celou lokalitu - místo strohého konstatování stavu je lepší vše vysvětlit (nechat nahlédnout pod pokličku)

■ Propagovat organizaci

- Každý, kdo do tabulí investuje peníze, chce, aby se o jeho zájmu vědělo a aby se vědělo, že konkrétní lokalitu podporuje nebo o ni pečuje
- Je třeba ale postupovat citlivě, aby nebyl z tabule reklamní poutač

HRAČENÍ V ZELENÍ

5

Retenční nádrž

1. Ropucha obecná
2. Vážka píska
3. Užovka obojková
4. Bruslačka obecná

POSILOVÁNÍ

A

6x

B

8x

C

30x

PROTAŽENÍ

A

20 sec

B

60 repů
min. 6 sec

C

obě strany
45 sec

ČSOP Kordějce:
Hájenství Kordějce s.r.l.
Chotěbuzská 12, Praha 1,
tel.: 222 712 189

MC Praha 12

Nestlé

Health Center, a.s.

VITA

Maturo VIA

Česká Pošta

PTV 24

CO JEŽÍ DOVOLENÉ V LESNÍKÁŘU KATZINKI:

- V lesní motorce nikdy bez povolení
- Jezdit musí jenom děti
- Zvolit si cestu
- Sledovat cestu
- Sledovat cestu

- Rozdělání dřev
- Kvit a skřípání dřev
- Dostupné předměty
- Střemot a nocování

9

■ Ovlivňovat chování

- Lidé mohou být povzbuzováni, aby lokality navštívili, nebo mohou být odrazováni od návštěvy jiných míst, například citlivých oblastí přírodní rezervace
- Můžeme je ovlivnit v tom, aby si odnesli odpadky domů

■ Pro koho jsou určené

- Většina návštěvníků přijíždí ve svém volném čase a ne proto, aby něco nutně studovali
- Hlavní publikum tvoří lidé, kteří přijíždějí příjemně strávit část svého volného času
- Přiměřená úroveň odbornosti sdělení
 - Problém u starých přírodovědných naučných stezek - texty bývají příliš podrobné a nezáživné

■ Než neudržovné tabule, tak radši žádné

MRTVÉ DŘEVO

Přírodní památka Skalky u přehrady

Základní údaje o lokalitě

Katastrální území: Bystrc (lesní část)
Kníníčky (nelesní část)

Vyhlášeno: 20. května 1989

Výměra: plocha lesní části ZCHÚ 0.72 ha
plocha nelesní části ZCHÚ 0.62 ha
celkem 1.34 ha

Nadmořská výška: 230 – 250 m.n.m.

Významné druhy rostlin

(uvedené v Červeném seznamu cévnatých rostlin ČR)

C2 = silně ohrožené

kavyl chlupatý (*Stipa dasyphylla*)

koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*)

C3 = ohrožené

brambořík nachový (*Cyclamen purpurascens*)

česnek šerý horský (*Allium senescens* ssp. *montanum*)

mahalebka obecná (*Prunus mahaleb*)

C4a = vzácnější taxony vyžadující další pozornost – méně ohrožené

materídouška časná (*Thymus praecox* ssp. *praecox*)

zvonek moravský (*Campanula moravica*)

oměj vlcí mor pravý (*Aconitum lycoctonum* ssp. *lycoctonum*)

PP Skalky u přehrady se rozkládá na obou březích pod hrází Brněnské přehrady.

Oba svahy jsou typickým příkladem říčního fenoménu v zaříznutém údolí Svatky, který se projevuje kontrastem:

- mezofilní bioty chladnějších pravobřežních svahů se severní expozicí
- xerotermních společenstev skalních stepí na jižně exponovaných prudších levobřežních svazích

Skalní podloží je tvořeno horninami Brněnského masivu:

- převážně amfibolickými a biotit-amfibolickými diority

Hlavním důvodem ochrany území jsou:

- xerotermní společenstva skalních stepí

Lokalita je jedním z mála zvláště chráněných území, v nichž je chráněna stepní vegetace na silikátovém podloží (skalnatý břeh levobřežní části).

V rámci lesních porostů je předmětem ochrany:

- ohrožený druh lesního podrostu brambořík nachový

Les sám o sobě tedy není předmětem ochrany, ale je zde vnímán jako les přírodě blízký.

Při péči o přírodní památku se přednostně přistupuje k udržování vitality suchých trávníků. Ty jsou každoročně koseny s následným transportem biomasy mimo území přírodní památky. Společenstva xerofilních křovin jsou pravidelně zředována, aby nedocházelo k jejich rozvoji na úkor suchých trávníků.

Na lesních pozemcích se přistupuje k prosvětlování lesa, aby nedošlo k přílišnému zastínění bylinného patra s ohroženým druhem (C3) bramboříkem nachovým.

Z historie území

Území leží v oblasti dlouhodobě trvale osídlené a již od neolitu souvisle ovlivňované lidskou činností.

Strmé svahy se skalkami byly využívány převážně k pastvě domácích zvířat. Díky pastvě, která zde probíhala do počátku 20. století, byl výrazně redukován výskyt dřevin.

V minulosti bylo území vážně narušeno stavbou přehradní zdi Brněnské přehrady. Výstavba přehradní zdi probíhala v letech 1936–1941.

V prvních letech II. světové války bylo rozhodnuto o stavbě dálničního spojení mezi Vídní a Bratislaví tzv. Hitlerovy dálnice. Tento pro „Říši“ klíčový dálniční tah měl procházet v těsné blízkosti hráze přehrady. Údolí řeky Svatky měl překlenout dálniční železobetonový most se dvěma pilíři na každém břehu řeky. Levobřežní pilíř se nyní stal dominantou krajiny. Stojí zde již několik desítek let, ale zatím nebylo nalezeno jeho využití.

V návaznosti na trasu „Hitlerovy dálnice“ je dnes situována do tohoto území jedna z variant projektované dálnice R 43.

Věděli jste, že: ze zvláště chráněných živočichů, zde byl objeven v kategorii druhů ohrožených otakárek ovocný a v kategorii druhů kriticky ohrožených kudlanka nábožná?

autor fotografie: Jana Macháčková

autor ilustrace: Květoslav Hisek

Zákonom chráněné druhy silně ohrožené

kavyl chlupatý (*Stipa dasyphylla*)

koniklec velkokvětý (*Pulsatilla grandis*)

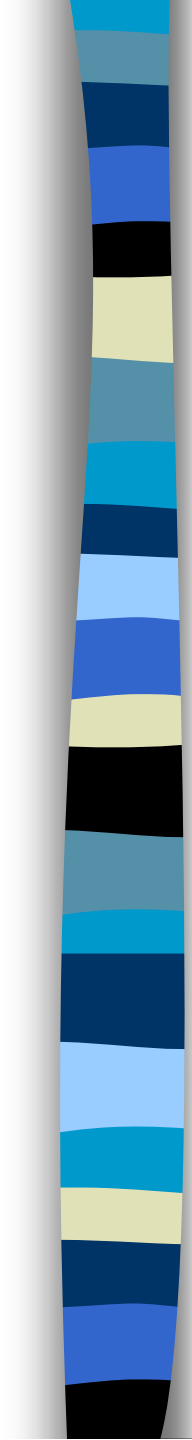
ohrožené

brambořík nachový (*Cyclamen purpurascens*)

dřín obecný (*Cornus mas*)

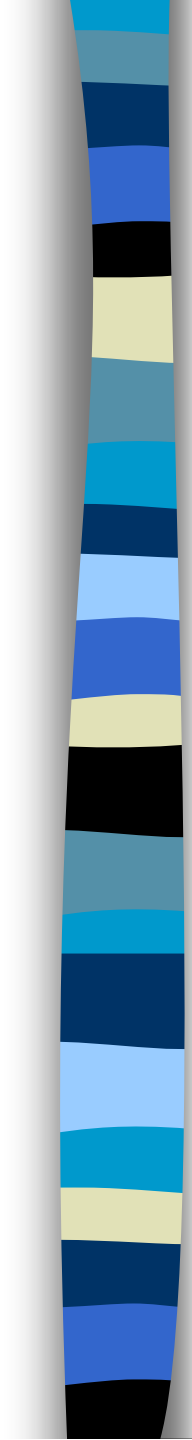

Děkujeme Vám za dodržování zásad chování v chráněném území a přejeme Vám příjemný pobyt.

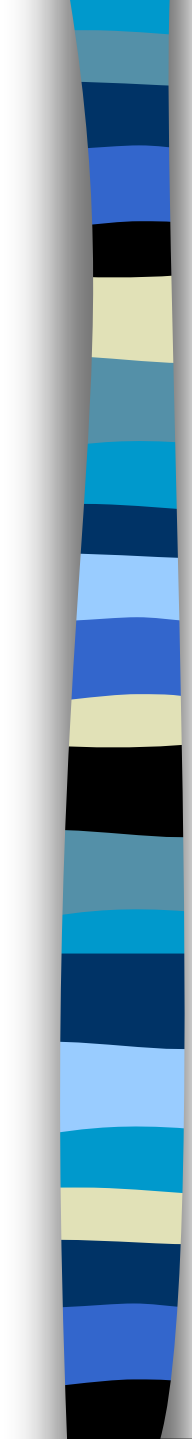
■ Výhody venkovních tabulí (panelů)

- Venkovní panely mohou vítat návštěvníky a ukázat nebo vysvětlit jim :
 - Kde se nacházejí: „Toto je úvod stezky dědictví. Abyste se dostali k hradu, musíte přejít přes lávku...“
 - Co tady mohou vidět a dělat, jaká je otvírací doba apod.
 - Rozsah omezení týkajících se jejich volného pohybu
 - Výběr tras, které mohou použít
- Jsou užitečné pro:
 - Poskytování informací v kteroukoli denní a roční dobu a kdekoli je to nezbytné
 - Zaměření pozornosti návštěvníků, například k vysvětlení toho, co mohou pozorovat z vyhlídky
 - Doprovázení obrázků a schémat textem, například k demonstrování toho, jak byl hrad dobýván nebo jak žila komunita doby železné

■ Nevýhody

- **Panely nejsou vhodné v následujících případech:**
 - Na místech nebo v situacích, kde by narušily atmosféru. Citlivý výběr materiálu, barev, velikosti, umístění, podpůrné konstrukce tady může velmi pomoci, ale jsou místa, kde by jakýkoliv objekt navíc jen pokazil dojem (př. Karlův most)
 - Při vítání velkého množství návštěvníků najednou. Panely nedokážou pohotově odpovídat na neočekávané dotazy
 - Při vedení lidí rozlehlou lokalitou. Mapy na panelech ukazují možnosti a pomáhají při rozhodování, ale návštěvníci potřebují mít mapu u sebe nebo mít trasu značenou v terénu, aby ji dokázali využít
 - Pro udržování kontaktu s pravidelnými nebo místními návštěvníky. Pravidelní návštěvníci více ocení aktualizované informace o dočasných výstavách a udržování kontaktu prostřednictvím například místního tisku
 - Při interpretování složitých příběhů na jednom panelu
 - Při pravidelném ničení vandaly a tvrdými povětrnostními podmínkami, ale také dobyt看, který hledá něco, oč by se mohl podrbat na zádech, nebo ptáky, jejichž exkrementy zakryjí vámi tak pečlivě vypilovaný text

■ Vytváření venkovních panelů

– Hlavně stručně

- Omezit se na maximálně 200 slov na panel a upozornit, kde jsou další informace a další předměty

– Slovem nebo obrazem?

- Je potřeba si pečlivě rozvážit, jak se vyjádřit co nejlépe
- Ilustrace používat pro znázornění věcí, které nelze vidět, které nejsou zřejmé, nebo vypadají jinak
- Ilustrace, které ukazují něco, co lidé mohou sami vidět, jsou bez dalších informací zbytečné
- Nepoužívat ilustrace pouze k vyplnění prostoru.
- Mnoho lidí se lépe orientuje v panoramatických mapách než v konvenčních topografických.
- Orientujte mapu tak, aby lidé, kteří k ní přistoupí, viděli zobrazované body v terénu přibližně ve stejném směru jako na mapě.
- Perokresby jsou velmi vhodné, zvláště pro znázornění rekonstrukcí nebo principu činnosti znázorněného objektu.

– **Dobře čitelný**

- Text musí být dobře čitelný, vhodná výška písmen je nejméně 8 mm.
- Text rozdělte do bloků nebo odstavců přibližně o 50 slovech
- Využijte nadpisy pro upoutání pozornosti a zvýrazněte hlavní myšlenky
- Barvy vždy vybírejte a testujte venku, protože uvnitř vypadají odlišně.
- Opatrně s bílým pozadím. Bílá může hlavně za jasného počasí zářit a takovýto panel bývá příliš nápadný a zároveň se špatně čte

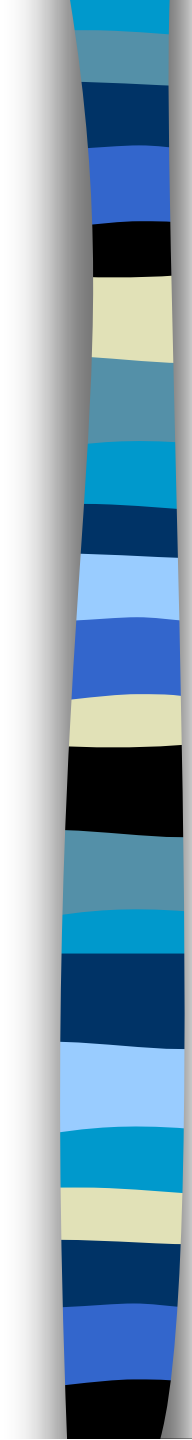
– **Dá se vyrobit?**

- Už na začátku zvažte škálu materiálů, technik výroby a tisku.
- O detailech si promluvte s výrobcí
- Zkušený grafik by vám měl erudovaně poradit

Panely je potřeba umísťovat tak, aby nebránily výhledu

■ „Sedící panely“

- Zvažte, zda je lepší použít kolmý nebo skloněný panel, nejlépe v úhlu řečnického pultu
- Pokud je to možné připevněte panel na něco, co už stojí, například pokladnu, zeď. Pokud to nejde, budete muset vyrobit k panelu vhodný stojan.
- Nedávejte panely tam, kde brání výhledu. Pokud to jde, umístěte je proti zdi, břehu nebo porostu tak, aby nevyčnívaly nad horizont.
- Na velmi otevřených lokalitách zvažte využití skloněného „sedícího“ panelu. Může být relativně nízko nad zemí. Díky tomu lokalitu pohledově nenaruší a navíc se bude snáze číst i dětem!

Vyhnete se umisťování panelů do přímého slunečního světla, protože to urychluje rozpad většiny materiálů a blednutí barev.

DRUŽICKÉ HORY

POLSKO

JESENÍKY
OBEC OSTROV

DRUŽICKÝ
VRCH

JESENÍK
VRCH

VRCH
VRCH

KRAVICKÝ
SNĚŽNÍK
1491m

SUCHÝ
VRCH
985m

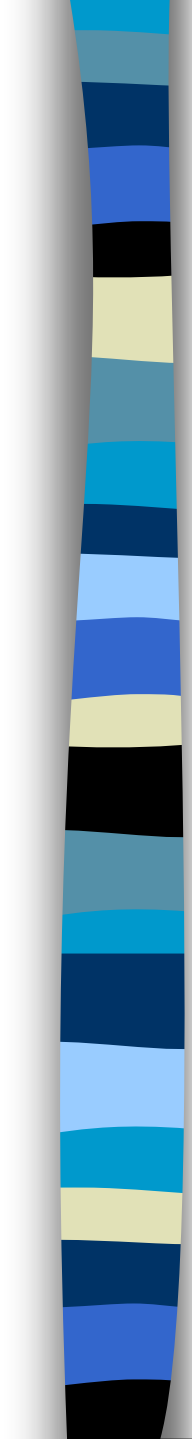
BUKOVÁ
HORA
956m

PRADLO
1491m

LÁZEK
715m

ČESKOKROUNSKÁ
KOTLINA

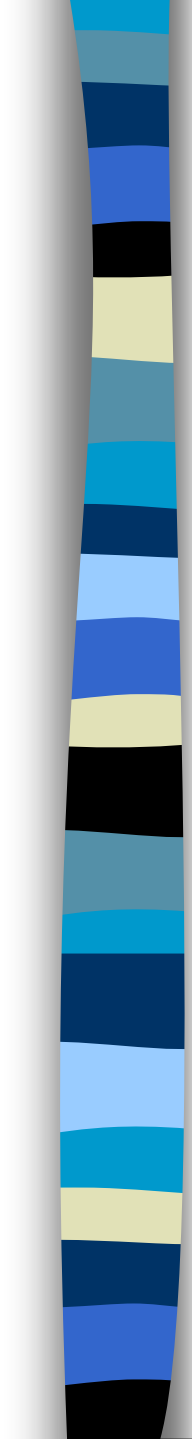
■ Příklad kalkulace ceny

– Při kalkulaci jsou důležité tři položky:

- Zpracování návrhu
- Vlastní výroba
- Vystavení

– návrh:

- Napsání a odsouhlasení textů
- Vytvoření ilustrací
- Grafický návrh a závěrečné grafické zpracování
- Základem jsou kvalitní ilustrace (myslet na ně v rozpočtu)
- Samotný návrh panelu je vhodné udělat v počítači, jakékoliv změny jsou pak velmi jednoduché

– výroba:

- Cena se velmi liší podle materiálu, který zvolíte
- Jako příklad je uvedena běžně používaná fólie Antigravity lepená na hliníkový plech, výsledek je na ní relativně odolný a může vydržet 5-6 let bez ztráty barevnosti
- Za produkci panelu o rozměrech 1200 x 800 mm dáte s provedením stojny od 15 000 do 30 000 Kč i s usazením v terénu
- Jsou samozřejmě i dražší a trvanlivější varianty

– vystavení:

- Jsou k dispozici různé možnosti zarámování, konstrukce a podpory či nohou
- Náklady mohou představovat značnou položku, hlavně pokud budete muset vybudovat podpůrnou strukturu nebo zpevněné stání kolem panelu

*Příklad kalkulace na jeden panel (ceny roku 2003,
rozměr 1 200 × 800 mm, tištěná fólie Antigravity)*

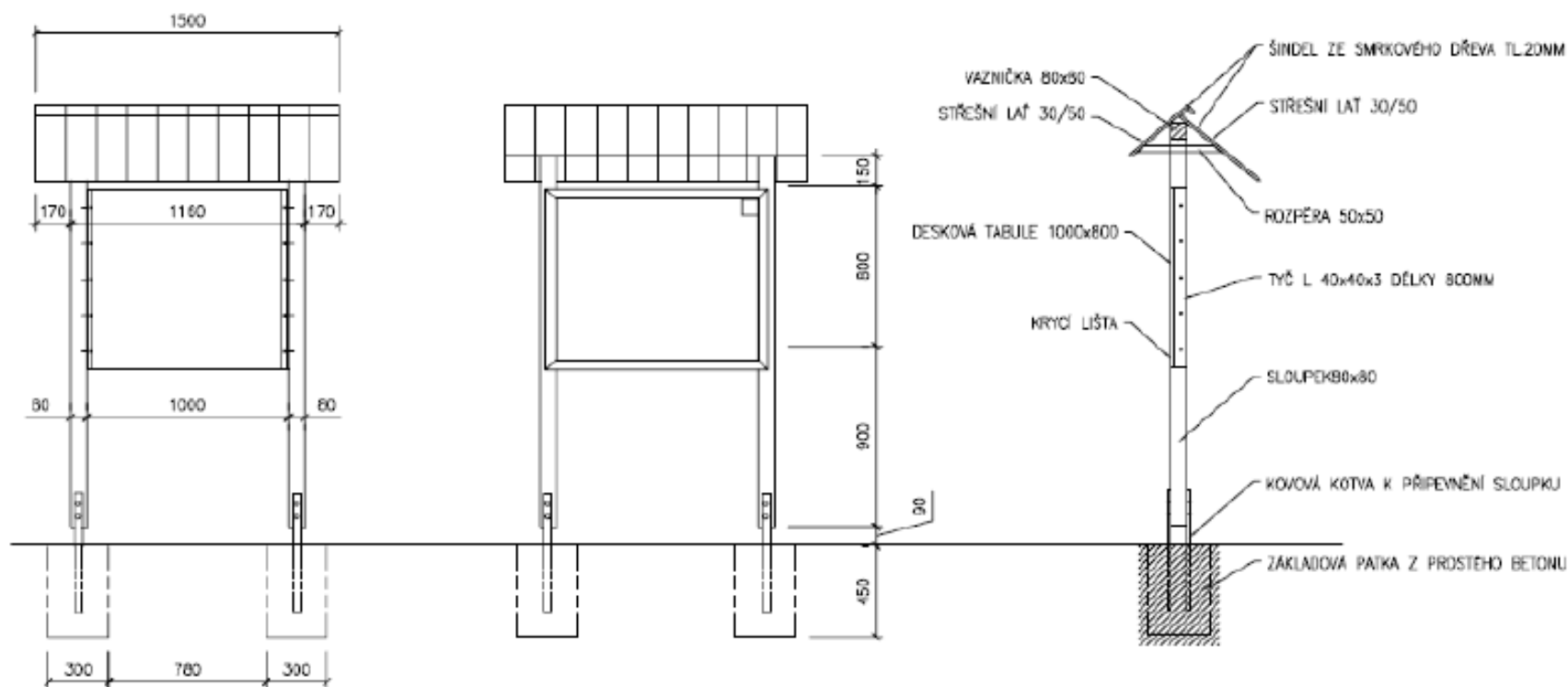
Průzkum, texty, design	10 000 – 20 000 Kč
Ilustrace na zakázku	5 000 – 10 000 Kč
Výroba tabule	5 000 Kč
Rám a nohy – ocel + instalace	9 000 Kč
Rám a nohy – plast + instalace	13 000 Kč
Rám a nohy – hliník + instalace	20 000 Kč
Rám a nohy – dřevo + instalace	15 000 – 25 000 Kč
Celkově	30 000 – 60 000 Kč

Příloha 6: Konstrukční zpracování informační tabule

POHLED ZADNÍ

POHLED PŘEDNÍ

PRŮČNÝ REZ

MZLU BRNO

M 1:20

Vypracoval: ANDREA OSVALDOVÁ

INFORMAČNÍ TABULE

Datum:

19.04.2009

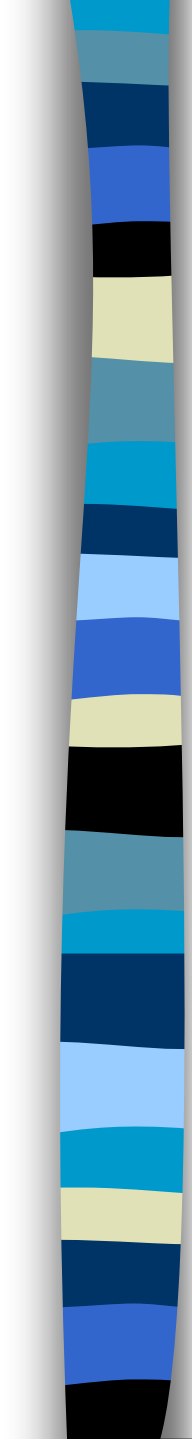
TECHNICKÉ POHLEDY A ŘEZ

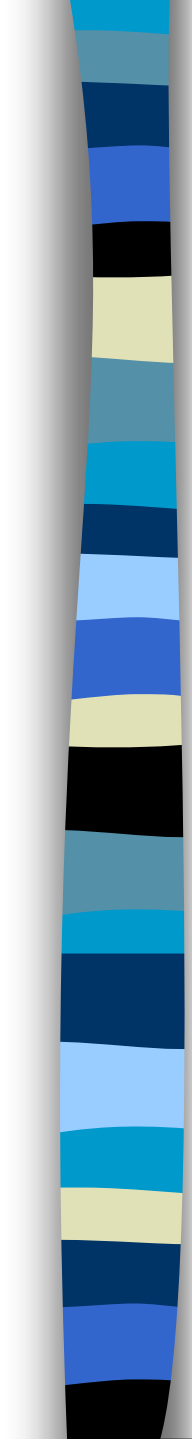
Výkres č.:

1

Vyznačení naučné stezky včetně následné údržby

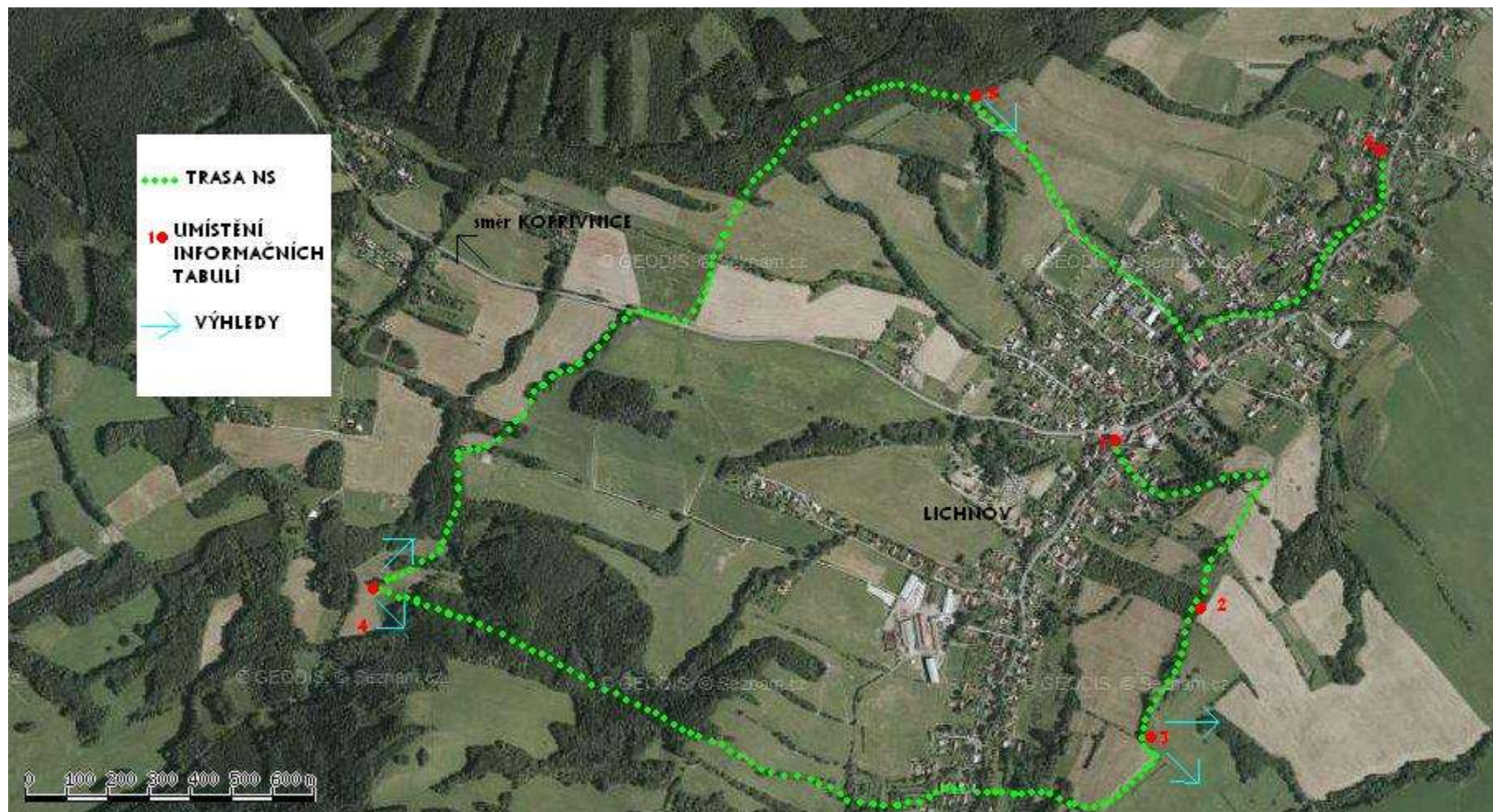
- V případě uzavření smlouvy provede KČT vyznačení naučné stezky v terénu podle platných metodických pravidel KČT.
- Ta umožňují dva způsoby vyznačení, z nichž přednostně má být použit první:
 - A. Pokud vede po stávajících trasách TZT, nebude vyznačkována zvláštní značkou, ale pro její sledování v terénu bude využito stávajícího turistického značení.
 - O průběhu bude uživatel informován na všech rozcestích TZT zvláštními směrovkami, v jejichž hrotech bude pás nebo symbol TZT, po níž pokračuje.
 - V případě, že se návrh průběhu zcela neshoduje s průběhem TZT, posoudí se při přípravě smlouvy mezi zřizovatelem a KČT možnost přizpůsobení průběhu průběhu TZT, případně možnost přeložení průběhu TZT na navrženou trasu za předpokladu, že to výrazněji nenaruší zásady stavby sítě TZT nebo jejich schůdnost.

-
- B. V případě, že trasa leží mimo stávající síť TZT, vyznačuje se novou pásovou značkou nebo místní značkou nebo zvláštní značkou naučné stezky.
- Pokud křižuje jiné TZT, vybaví se v prvních dvou případech směrovkami naučné stezky podle bodu A, ve třetím případě běžnými směrovkami s uvedením názvu v záhlaví a symbolu v hrotu směrovky.
 - Krátké stezky (do délky cca 1 km) s plánkem jejich průběhu na informačních panelech zůstanou v tomto případě zpravidla bez směrovek.

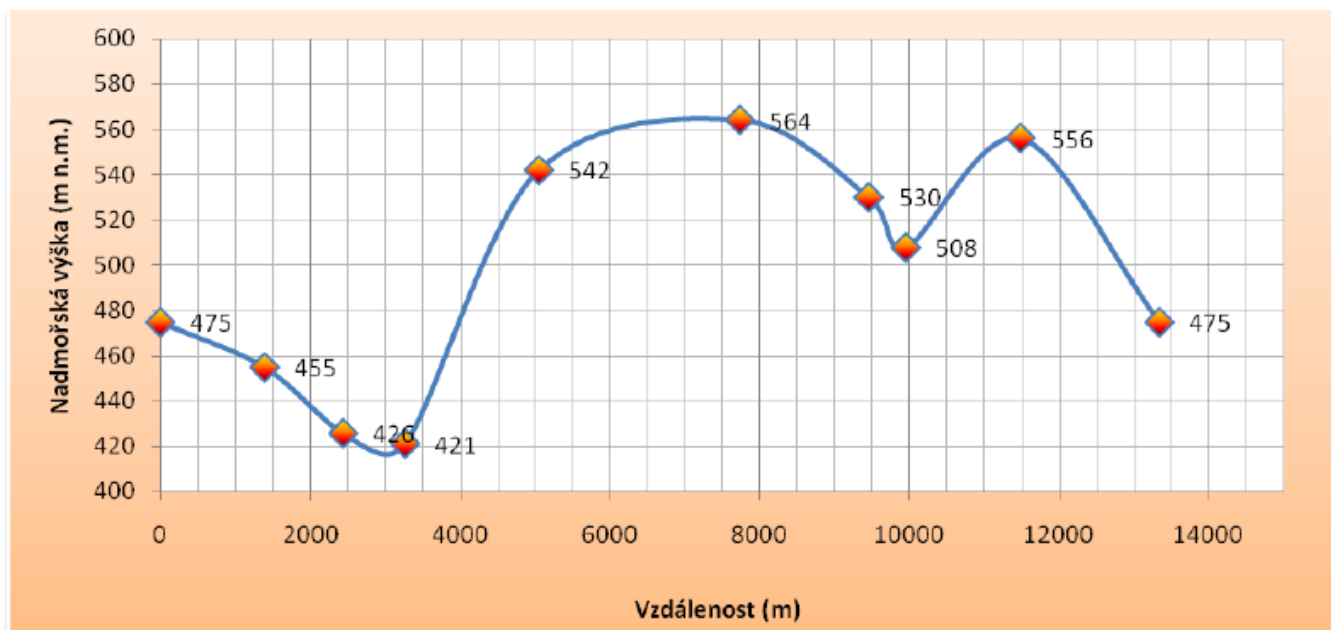
Vybavení naučných stezek a údržba

- Vybavení (informační panely, průvodcovské texty, průvodcovské služby apod.) a schůdnost (lávky, haťové chodníky apod.) včetně příslušné údržby zajistí zřizovatel.
- Pokud jsou součástí informačních panelů nebo průvodcovských textů mapy nebo plánky, je v případě, že vede po TZZ, nezbytné do nich zakreslit průběh těchto TZZ (i v nejbližším okolí NS).
- Zákresy průběhu, které KČT na základě uzavřené smlouvy bude mít ve své péči, uveřejní ve svých turistických mapách i v mapách, na jejichž vydávání bude spolupracovat.

Zdroj: Boháčová, 2009

Příloha 4: Podélný profil naučné stezky

Zastavení:

č. 1 Vítejte na Dražanské vrchovině	(475 m n. m.)	0,0 km	č. 6 Bunkr u Podomí	(564 m n. m.)	2,7 km
č. 2 Flora Dražanských lesů u Bystřece	(455 m n. m.)	1,4 km	č. 7 Podomské rybníky	(530 m n. m.)	1,8 km
č. 3 Rakovecké údolí	(426 m n. m.)	1,0 km	č. 8 Život podél Podomky	(508 m n. m.)	0,5 km
č. 4 U Pokladu	(421 m n. m.)	0,8 km	č. 9 Lesy Dražanské vrchoviny	(556 m n. m.)	1,5 km
č. 5 Vilémov – zaniklá středověká osada	(542 m n. m.)	1,8 km	č. 10 Budkovan, rozc.	(475 m n. m.)	1,9 km

Zdroj: Osvaldová, 2009

MUSZYŃA
4,5 km 1:10 h

SZCZAWNIK
0,3 km

Opactwo
Rzymskie
0,3 km

SZCZAWNIK **KOŚCIÓŁ POD WIZWANIEM** **(W. DEMETRIUSA (BYMITRA))**

Wizwan, zwany także Demetrios, był jednym z siedmiu świętych męczenników, którzy żyli w III wieku. Według tradycji, został on zamęczony w Nikomedii (dzisiejsze Izmir) w Azji Mniejszej. Jego imię jest synonimem odwagi i wierności wierze. W Kościele katolickim jest on czczony jako jeden z siedmiu świętych męczenników, którzy żyli w III wieku. W dniu 26 października jest jego wspomnienie.

Kościół w Szczawniku, poświęcony W. Demetriusza (Bymitra), jest jedynym w tym miejscu, który przetrwał do naszych czasów. Jego historia sięga XIII wieku, kiedy to został wzniesiony przez zakon benedyktynów. W latach 1600-1610 przebudowano go w stylu renesansowym. Wnętrze kościoła jest bogato zdobione, a na jego ścianach znajdują się liczne freski i rzeźby. W kościele znajduje się również cenne wyposażenie, w tym organy i dzwony.

Wizwan, zwany także Demetrios, był jednym z siedmiu świętych męczenników, którzy żyli w III wieku. Według tradycji, został on zamęczony w Nikomedii (dzisiejsze Izmir) w Azji Mniejszej. Jego imię jest synonimem odwagi i wierności wierze. W Kościele katolickim jest on czczony jako jeden z siedmiu świętych męczenników, którzy żyli w III wieku. W dniu 26 października jest jego wspomnienie.

Topographic map of the Ozren area. The map shows the Ozren mountain range and surrounding settlements. Key locations labeled include GORA, OZREN, PERKUPA, VULČENO, KOLUJAN, and MATE. A color-coded elevation scale is provided on the left, ranging from 100 to 1200 meters.

Ficinia vavayana

[illegible][illegible]

Frasura Petrolia

Strogo zaštićeni rezervari Perunice je naj-
veća od trijuštić sačinjavaju masivni Etrpe-
Dvorski Perunice, 1492 ha.
- Očuvanje i zaštita Perunice u izvornom
stanju je jedan od glavnih zadataka
Nacionalnog parka "Sutjeska".

Fluorine isotope

Vasta (2.366 m) - navedo vzhaj. Bili
Votava - Sirova klet (2.207 m) Bašica (2.242 m)
Štrukarje (2.294 m)
Zelenorec - Brnec (2.087 m) - vrh pri južnem koncu
Izjama Izgore - Gorila - Drganj Barje Črna
Črna Ropačnica Črna Brda izjara.

193702

[illegible]

Přírodní park Chřibův

Krušňák
obecný

Běláček
obecný

Chřibův tvoří část Středoněmeckých Karpat s nejvyššími vrcholky Škals (517 m). Roku 1996 byl na území Krušného cípu přírodní park Chřibův a roku 2000 byla zřízena další část na území Šlukovské Hradky. V rámci zachování celistvosti území rozhodl OÚ Žilva v územní části o vyhlášení stejného území Chřibův jako přírodní park. V současné době celá území spadá pod Krušný území Žilvského kraje a rozkládá se na ploše přibližně 260 km².

Pohraniční Chřibův byl celkem v rámci České republiky označen jako jedno z ekologicky nejzranitelnějších území, vyznačující se vysokou nadmořskou výškou a přirozenou přírodní divokostí - dubové a bukové lesy.

Přírodní park se skládá ze území ochrany dochované krajinného rázu, k tomu je započten především přírodní památkový v lesní krajinném území jako je například rezervace přírodního památkového území v okolí Chřibův. Území zahrnuje zachování a ochrana sítě lesních a polních území, zejména turisticky značených, chráněných a ochranných památkových území v okolí Chřibův. Na území Chřibův je zastřešováno celkem třináct krajinných oblastí a typickým krajinným rázům, a nachází se zde několik přírodních rezervací například Hrádky, v přírodních památkách jako je PP Barbořka, PP Nerlevo a další.

Vyvážená ekologická podmínky se projevují ve velkém množství druhů rostlin, živočichů a hub. Bylo zde zjištěno čtyřicet druhů dřevin, z toho dvacet sedm zvláště chráněných, například šíp šedý, krambuzník černobílý, steklý lesní, krušňák obecný, šelma kupa, vjeňka, a mnoho druhů srovn. Mnoho druhů rostlin a živočichů mají za zvláštní - například výskyt volavky obecné a křídla šlukovské. V okolí Chřibův patří k zvláště k výskytu i polnímu kalcio milujícího skvrňáka.

Věšák
lesní

Území Chřibův má nejen velkou přírodní hodnotu, ale je také i na kulturní památky - zvláště v okolí Chřibův, kostel sv. Jakuba v Rádku, zámek a park v Rádku, Šlukovské a Šlukovské, hrad Tečlov, kaple sv. Barbory. Atraktivní jsou i další památky a lesní skalky tvoří jako je Rádkovské, Krušné a Krušné.

Velikost území na území přírodního parku se zohledňuje na zachování a podporu přírodních a kulturních hodnot zvláště krajiny a optimační podpora pro území individuální ochrany v přírodě.

Bláha ústřední

Želva ústřední

významný krajinný prvek

JEŽOVEC

Katastrální území : Lubě, Malá Lhota

Výměra : 27,80 ha

Registrace : 15. listopadu 1999

Lokalita Ježovec je jedinečná především geomorfologicky a paleontologicky. Na strmých svazích, tvořených špatně soudržnými vrstvami jílovců a břidlic, se vytvořil členitý reliéf těsně sousedících erozních ostrých rýh a úzkých hřbitků, označovaný jako „badlands“. Při těžbě hořlavých jílovců (lupků) byly v těchto vrstvách nalezeny četné zbytky organického života doby permské – flóry i fauny, zejména ryb a ještěřů.

Povrch tvoří travnaté louky s bylinami, členěné liniemi i skupinami stromů a keřů, starými zpustlými sady, polokulturními loukami a lesními porosty v bočních údolích.

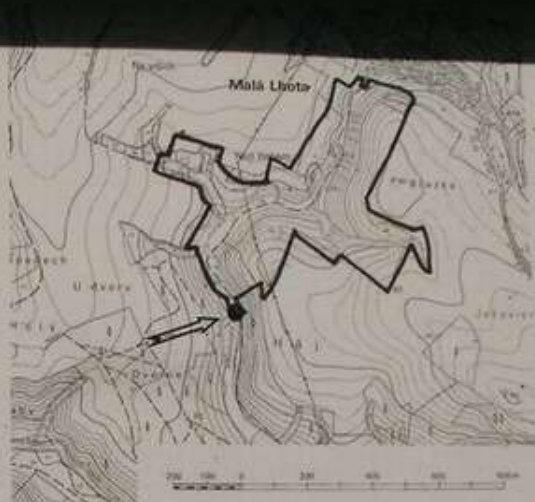
Výslunné hřbitky s mělkými půdami umožnily uchycení izolovaných populací některých teplomilných druhů, pronikajících z Boskovické brázdy do nitra Českomoravské vrchoviny – tařice kališní, mařinka psi, hořelík jestřábníkovitý, kozí brada východní, řepík lékařský, ptačí zob obecný aj.

V těsném sousedství těchto relativně teplých luk se přitom nacházejí ve stinných a chladných údolních dnech některé druhy podhorské – plicník lékařský, rulík zlomocný, šřavel kyselý, ptačinec hajní, kaprad' rozprostřená, samorostlík klasnatý aj. Travnaté louky s keři jsou ideální pro život zvláště chráněných druhů živočichů – řuhýka obecného a ještěřky obecné.

V neposlední řadě se jedná o krajinný celek s vysokými estetickými hodnotami a vysokou atraktivitou.

Text : Ing. František Mládek
Mapa a grafická úprava : Jitka Mládková, DČ

Vydal : Městský úřad Blanska, referát životního prostředí, říjen 2007

Upozornění

Významný krajinný prvek je chráněn podle § 4 odst. 2 zákona číslo 114 / 1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, před poškozováním a ničením. Využívat jej lze pouze tak, aby nebyla narušena jeho obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jeho stabilizační funkce.

Při poškození významného krajinného prvku lze uložit pokutu fyzické osobě do výše 20.000 Kč (§ 87 odst. 2 zákona), právnické osobě a fyzické osobě při výkonu podnikatelské činnosti až do výše 2.000.000 Kč (§ 88 odst. 1 a 2 zákona).

Text : Ing. František Mládek
Mapa a grafická úprava : Jitka Mládková, DČ

Vydal : Městský úřad Blanska, referát životního prostředí, říjen 2007

1

Vítejte na Drahanské vrchovině

Vážení turisté,

právě se nacházíte na začátku naučné stezky Budkovan, rozc. Okružní naučná stezka se rozprostírá na katastrálním území Jedovnic, Senetářova, Podomí a Krásenska.

Naučná stezka vede malebnou krajinou lesem a údolím rakoveckého a podomského potoka.

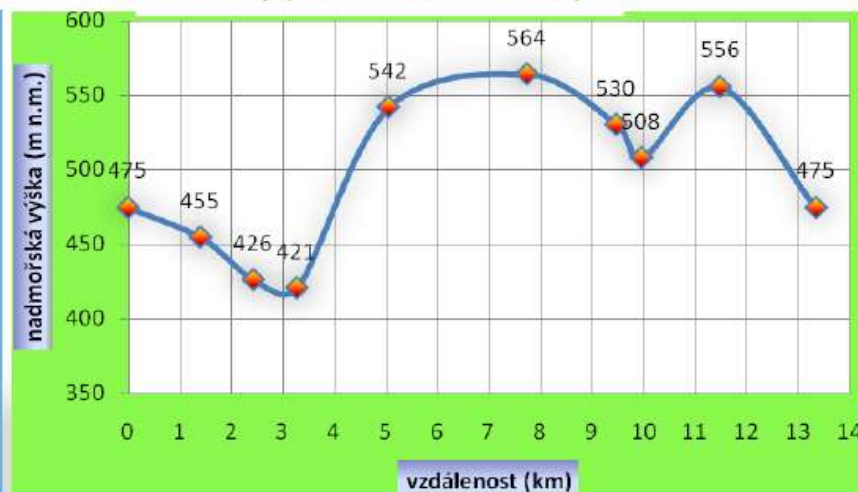
Vybrané území se rozkládá v nadmořské výšce od 475 m.n.m. (výchozí bod Budkovan, rozc.) až po 570 m.n.m. (vrchol Malina). Celkové převýšení je 95 m, terénní podmínky jsou zde příznivé. Stezka umožňuje prohlídku pěším turistům od dětského věku po běžně zdatné seniory, je určena a vhodná pro jízdu na kole, především pro cyklisty vyhledávající náročnější terén.

Trasa NS je okružní, délky 13,5 km, s počátkem i koncem ve východí části Budkovan, rozc.

Stezka je osazena 9 informačními tabulemi seznamující s tematikou přírody, krajiny a historie lidského osídlení.

Podélný profil naučné stezky

Zastavení naučné stezky

č. 1 Vítejte na Drahanské vrchovině	(475 m n. m.)	0,0 km
č. 2 Flora Drahanských lesů	(455 m n. m.)	1,4 km
č. 3 Rakovecké údolí	(426 m n. m.)	2,4 km
č. 4 Na Pokladě	(421 m n. m.)	3,3 km
č. 5 Vilémov	(542 m n. m.)	5,1 km
č. 6 Bunkr	(564 m n. m.)	7,8 km
č. 7 Hráz zaniklého Podom.rybníka	(530 m n. m.)	9,6 km
č. 8 Život podél Podomky	(508 m n. m.)	10,1 km
č. 9 Lesy Drahanské vrchoviny	(556 m n. m.)	11,6 km
č. 10 Budkovan, rozc.	(475 m n. m.)	13,5 km

Flora Drahanských lesů u Bystřece

Sledované území patří k Drahanskému bioregionu. Flóra je dosti pestrá, s některými mezními a exklávními prvky. Převažuje lesní květena, typická pro východní okraj Hercynie, tj. obohacená řadou druhů alpských předhůří, jako jsou **ostřice chlupatá** (*Carex pilosa*), **dymnivka plná** (*Corydalis solidia*). Některé druhy mají vztah k Alpám, např. **chrastavec křovištní** (*Knautia drymeia*), jiné spíše ke Karpatům, např. **hvězdňatec čemeřicový** (*Hacquetia epipactis*). Od jihu pronikají i teplomilné druhy, např. **dub pýřitý** (*Quercus pubescent*), **prýšec mnohobarvý** (*Euphorbia polychroma*). Z vyšších poloh Drahanské vrchoviny sestupují v údolích **modřule jarní** (*Leucojum vernum*) či **upolín evropský** (*Trollius europaeus*). K charakteristickým druhům patří **rozrazil horský** (*Veronica montana*) a reliktní **tis červený** (*Taxus baccata*).

dymnivka plná

chrastavec křovištní

hvězdňatec čemeřicový

dub pýřitý

prýšec mnohobarvý

upolín evropský

rozrazil horský

tis červený

Chráněné druhy

Mezi chráněné druhy patří například: **kosatec sibiřský** (*Iris sibirica*), **lilie zlatohlavá** (*Lilium auratum*), **lilie červená** (*Lilium rubrum*), **lilie bílá** (*Lilium candidum*), **lilie žlutá** (*Lilium croceum*), **lilie fialová** (*Lilium violaceum*), **lilie modrá** (*Lilium caeruleum*), **lilie bílá** (*Lilium candidum*), **lilie žlutá** (*Lilium croceum*), **lilie fialová** (*Lilium violaceum*), **lilie modrá** (*Lilium caeruleum*).

Zaniklá středověká osada Bystřec

Zaniklá ves **Bystřec** leží 4 km jihovýchodně od městečka Jedovnice ve výši 450 m.n.m. První písemná zmínka je z roku 1349, kdy se uvádí jako Mehrllinslag. Od roku 1371 je její jméno počestěno na Bystřec a jako součást hoštejnského panství je uváděna až do roku 1437. Ves zanikla požárem za husitských válek, a to buď v roce 1423 nebo roku 1431. Roku 1464 se uvádí jako pustá.

Vesnice se nacházela na přírodních (či uměle dovršených) terasách po obou stranách potoka Rakovce a typologicky byla dvouřadovou lesní lánovou vsí.

Od roku 1975 zde provádí systematický průzkum Moravské zemské muzeum pod vedením PhDr. Ludvíka Belcrediho. Jeho výsledkem je odkrytí půdorysu celé osady, která čítala 19 usedlostí. Různý počet komor (2-8. sou zde doloženy stavby kůlové, srubové konstrukce, celokamenné komory (sýpky) a přístřešky lehké dřevěné konstrukce. Výsledkem je také obrovské množství nálezů nejen keramických a kovových, ale i látek organického původu. Bylo možné rekonstruovat způsob založení vesnice, vymezení parcel i jejich návaznosti na zaniklé plužiny (pole), které jsou známy v celé ploše.

Přírodní park s četným výskytem chráněných druhů rostlin a živočichů. Rakovecké údolí patří mezi oblasti s velmi zachovalými lesy. Vzniklo jako příkopová propadlina - poklesla část zemského povrchu podél dvou zlomů. Je tvořeno horní pramennou oblastí potoka Rakovce, kanonovitým údolím na středním toku Rakovce a přirozeně sousedícím územím. V údolí se nacházejí dlouhé výhledy přes louky kolem meandrujícího toku Rakovce.

U Rakovce je zlomové údolí prvohorního stáří. Vyskytují se v něm pouze usazené horniny, nejčastější jsou slepence. Valouny v nich jsou ze žuly, ruly, granulitu a jiných hornin z Drahanské vrchoviny, které byly snášeny tekoucími vodami do mělkého moře.

Tip na výlet: Projděte si Naučnou stezku Rakovec - vede kolem potoka Rakovec, obsahuje 10 tabulí, informujících o historii území, geologických podmínkách, flóre a fauně. Stezka začíná asi 2 km od konce Račic směrem na Ruprechtov, u pomníčku Jerma. Vydáte se k ní po červené značce, po 2 km můžete obdivovat meandrující potok nebo mohutné slepencové skály

Studánky v mikroregionu Drahanská vrchovina

Region patří díky své geologické stavbě mezi oblast s nejsilnější pramennou činností na Drahanské vrchovině vůbec. Prameny jsou většinou puklinové, středně vydatné a neperiodické. Navíc se nacházejí z velké části v lesním prostředí. Mokřady, tůňe, prameniště, prameny a studánky zvyšují ekologickou hodnotu daného území.

Většina současných studánek byla vybudována jako zdroj pitné vody lesníky a sedláky zejména v první polovině 20. století. Na území mikroregionu Drahanská vrchovina bylo nalezeno 93 studánek. Nejvíce (celkem 18) se jich vyskytuje na území obce Ruprechtov.

Patnáct procent studánek na Drahanské vrchovině je zaniklých, v terénu se vyskytují jen jejich pozůstatky nebo se pouze tradují v povědomí místních lidí. Většina z nich zanikla v 60. nebo 70. letech 20. století právě vlivem melioračních úprav a jejich stáří se pohybovalo kolem 100 roků.

Tip na výlet: I nedaleko tohoto místa se studánky nachází, asi 300 m po modré značce směrem na Ruprechtov narazíte na studánku U Zabitého. Když se vydáte po téže značce směrem na Bukovinku, naleznete Junáckou studánku. Studánka Pavlína leží u cesty po červené značce v Rakoveckém údolí.

U Zabitého

K tomuto místu se váže jedna velice záhadná a tajemná pověst. V roce 1921 zde byl zavražděn ševcovský učeň František Gryc z Podomí. Jeho tělo leželo v potoku několik dní než byl nalezen. Hrůzný čin dodnes připomínají boty, zavěšené na vysoké borovici u cesty a obrázek malovaný Janem Vágnerem z Podomí. František byl pravděpodobně zavražděn, když nesl nově zhotovené boty svému zákazníkovi. Podezřelý občan z Bukovinky nebyl nikdy usvědčen.

Studánka U Zabitého

Junácká studánka

Studánka Pavlína

Pověst o pokladu

*V útrokách pahorku truhlice zlata,
kouzly je zakletá od věků,
jednou, až kouzla ta budou s ní sňata,
připadnou dobrému člověku...*

*...čeká prý na toho ve hlubin klinu,
komu cit v srdci plá bohatě,
komu je potřeba dobrého činu
mocnější nad touhu po zlatě.*

Poklad

V lučnatém údolí potoka Rakovce, na rozhraní tří bývalých panství holštejnského, račického a zábrdovického, se zvedá menší terénní vyvýšenina porostlá vzrostlými bory a smrky. Při pozorném povrchovém průzkumu zjistíme na ní nepatrně naznačené obrysy dvou menších obdélníkových staveb. Uprostřed jedné z nich je trychtýřovitý důl hluboký jeden a půl metro. Vykopali jej prý hledači pokladu, který má být v pahorku ukryt. Místu se říká „U Pokladu“ nebo „U Peněz“.

Pověst o pokladu

V básni je volně zpracovaná pověst o pokladu, který je ukryt na pahorku v údolí potoka Rakovce. Chudí lidé z okolí rozrývali pahorek, odnášeli hlinu a kamení a tajně doufali, že poklad vykopou. Jednoho dne se vydali najít poklad tři muži. Rýči se snaží poklad objevit a kopají hluboko do země. Znenadání narazí lopatou na ocelovou truhlu a rozzáří se jim oči, avšak jejich radost vystřídá leknutí, obrátí oči vzhůru k mrakům, kde uvidí zrzavého chlapiska na koze. Ten se jich ptá na cestu do Račic, muži však mlčí a tají dech. Divný brach se náhle ztratí a muži přivazují ke svému pokladu provaz, aby ho mohli vytáhnout nahoru. Vtom se ozve vriskot a do jámy na muže shlíží jiný divný brach na černém praseti, který se vyptává po pánovi na koze. Muži se mlčky křídlem posílí. Přízrak zmizel a muži smrtí znaveni strkají truhlici výše a výše. Náhle se nad nimi objeví stařenka, která žádá o jídlo, o kousek chleba, ale ti tři ji odbudou kosým pohledem a toužící pouze po zlatě smýkají poklad nahoru. Babička zmizí a spustí se mohutný déšť a k pahorku se řítí v červeném fraku jako blesk tři páni v kočáře. Vystupují ven a vynášejí šibenici. Muži truchlí a prosí o milost, aby je nevěšeli, mají doma přece děti. Truhlice se řítí do zkázy, hroutí se na ní skály a balvany, vše je v oblacích prachu, muži jsou oběšeni...

Tak končí povídka. Nad truhlou se zlatem dnes šumí borový lesíček.

Rozhraní

Místo „Na Pokladě“ je přírodním hraničnickem mezi třemi bývalými panstvími: panstvím račickým, panstvím kláštera zábrdovického panstvím rájecko – jedovnickým. Pod pahorkem vtéká do Rakovce malý potůček. Při jeho vtoku byly při vyměřování hranic r. 1708 vsazeny tři kameny označené iniciálkami panství a letopočtem. Z těchto tří hranečnicků se dochoval jen jediný na rájecké straně s dosud čitelným nápisem C G Z R 1708. Písmena jsou zkratkou jména rájeckého hraběte a po doplnění znějí Cristian Graf zu Roggendorf.

Vilémov - zaniklá středověká osada

Zaniklé středověké osady

Pod pojmem zaniklá nebo pustá osada si lze představit vesnici, kterou její obyvatelé z různých důvodů opustili a ponechali svému osudu.

Vilémov

Většina vsí na Dražanské vrchovině vznikla v 2. polovině 13. století, kdy došlo ke kolonizaci tohoto výše položeného území z Rakouska i Čech.

Některé vsi začaly zanikat kvůli značné neúrodnosti půdy nebo dočasně zpustly, protože je postihla epidemie moru. K největšímu zanikání došlo na přelomu 14. a 15. st., zvláště v průběhu husitských válek.

Vzhledem k tomu, že drsná a zemědělsky málo výnosná Dražanská vrchovina nepřitahovala nové osadníky, zničené vsi nebyly v drtivé většině znovu obnoveny a zarostly postupně lesem.

Vilémov

Osada Vilémov byla vybudována v druhé polovině 13. století. Jde o návesní typ s výrazně protáhlou trojúhelníkovou návší, ves je dlouhá 210 m a na svém JV konci 70 m široká. Podle historicko-geografického výzkumu bylo ve Vilémově 22 domků. Dodnes můžeme na místě zjistit další stopy po dvou sklepích a po devíti studnách.

V místech některých bývalých domků bylo nalezeno množství keramických střepů. Ves zanikla za husitských válek v 15. století.

Vilémovská keramika

Relikt usedlosti

Půdorys usedlosti se studnou

Kovářská pec

Zdivo

Zelený Barvínek (Vilémov)

Za dávných dávných časů,
stávala bílá ves,
kolem ní louka, pole,
a pak byl již jen les.

Na polích oral sedlák,
ať zlý, neb dobrý věk,
na hroby předků sázal
zelený barvínek.

Však jednou, když země
zmítala se v boji zlém,
pobiti byli všichni,
ves lehla popelem.
(Ervín Černý, 1985)

Prof. Ervín Černý-Křetínský

Univerzitní profesor MUDr. Ervín Černý Křetínský, DrSc. se narodil roku 1913 v Podomí. Od 12 let žil na Těšínsku, poté studoval lékařství v Brně. Působil jako lékař v Brně, v Hradci Králové a v Praze.

Profesor Ervín Černý byl neméně vědecky činný v oboru historické geografie. Prozkoumal přes 600 km² Dražanské vrchoviny během čtyřiceti let a zjistil na nich 62 zaniklých středověkých osad včetně jejich, dnes lesem pokrytých, polností. V tomto oboru publikoval přes 70 vědeckých prací, z nichž je 6 knižních. Svému rodnému kraji věnoval sbírku epických básní „Zelený barvínek“.

V roce 1997 se stal zakládajícím členem občanského sdružení pro mimoškolní výchovu dětí a mládeže - Barvínek. Profesor Ervín Černý zemřel 30. července 2001 na následky tragické autonehody.

Bunkr u Podomí

Rájecká brána, Křtinská brána

Za dnešním velkým se lesní hranice lomí doleva. V místě hraničního lomu stávala ještě ve 20. a 30. letech tohoto století dřevěná dvojdílná brána, které se říkalo Rájecká. Další dřevěná brána stála při okraji ruprechtovského lesa ve vzdálenosti 250 m od brány Rájecké. Říkalo se jí brána Křtinská, protože touto bránou chodili podomští lidé do Křtin.

Bunkr

Bunkr je opevnění, stavba nebo úprava terénu zbudovaná za účelem obrany nějaké stavby nebo pozice. Objekty disponovaly protitankovými kanóny, minomety a pancéřovými zvony, tvrze také dělostřelectvem. Objekty byly obsazeny stálou osádkou a měly mít veškeré týlové zabezpečení.

Vojenský výcvikový tábor Dědice

Vojenský výcvikový prostor Dědice je nevelkou oblastí o rozloze cca 2100 ha, rozkládající se převážně v severním výběžku okresu Vyškov a spadající pod Vojenský újezd Březina. Na Dražanské byla 1. 11. 1935 vrchovinně zřízena vojenská střelnice, která měla sídlo v Dědicích u Vyškova. Němci ve vyškovském prostoru vybudovali více jak 100 železobetonových objektů, které aktivně využívali pro výcvik pěchoty, tankových vojsk a posluchačů zdejší vyšší a nižší praporčické školy.

Plukovník pěchoty **Josef Morávek** byl zřejmě nejznámějším důstojníkem vyškovské posádky.

Podplukovník pěchoty **Jan Kašík** byl dalším významným prvorepublikovým důstojníkem zapojeným do vyškovské Obrany národa.

Plk. Morávek

Pplk. Kašík

Střelnice

Střelnice byla zřízena v lesní části lesního komplexu Dražanské vrchoviny, situovaná v okrese Vyškov. Stát musel také vykoupit od majitelů louky, kterou měl v držení rakouský protektor von Neurath výnos o stěhování 33 obcí na Dražanské vrchovině, které mělo být původně ukončeno do 31.10.1942. Střelnice byla zřízena v rámci plánů, které měl propojit německé ostrůvky na Litovelsku a Olomoucku přes německý ostrůvek u Vyškova s německými obcemi na Vyškovsku. Střelnice měla být v první řadě zřízena v části, čímž se vytvářely předpoklady pro další postupné osídlování Moravy Němci a pro postupné ovládnutí českých zemí a jejich zřízení. Střelnice měla být rozbito natolik, aby již nikdy nedošlo k českému obrození.

Dělostřelecký objekt u Podomí

Němci vybudovali řadu železobetonových bunkerů, které lze v současné době spatřít a navštívit v okolí Rychtářova. Vedle objektu je v zemi betonový fundament neznámého účelu. Po obvodu stavby jsou kotové trubky související pravděpodobně s odvodem výfukových plynů a ventilací. V zadní části objektu někdy přídělal nový plechový "komín". Uvnitř objektu jsou počmárané stěny v přední chodbě s průzorem. V další místnosti bylo umístěno potahové zařízení (převody a brzdy). Dnes zde zbyly jen betonové podstavce a cihlové přičky. Zbytky kovového zařízení leží před objektem. Na stěnách této místnosti jsou vývody vně objektu a v čelní stěně trubkové průchody pro ocelová lana na tažení cílů. V poslední zadní místnosti se nacházel diesel-agregát pro pohon celé soustavy. Otvor je v tomto objektu bohužel zazděný.

Podomské rybníky

Potok Podomka

Západní okraj podomského katastrálního území je omýván potokem Podomkou, pramenícím pod jihovýchodním úbočím vrchu Kojálu. Potok vtéká do míst zaniklého Velkého podomského rybníka a průrvou staré rybníční hráze odtéká k Rájeckému rybníku.

Odtamtud se line lukami k Jedovnicím, přijímá zprava Senetářovský potok, protéká rybníkem Budkovanem, Olšovcem, Dýmákem a pod jménem Jedovnický potok míří k Rudickému propadání. Zde se řítí do hloubky 85 m a po takřka 13 km dlouhém podzemním toku se vynořuje v Křtinském údolí, nabírá Křtinský potok a vtéká do Svitavy.

Rájecký rybník

Rybník leží na řece Podomce. Jeho hráz je vzdálena 1160 m od bývalé hráze Velkého podomského rybníka. Byl vybudován ve 13. století, poté byl vypuštěn. V 19. století byla hráz sektářskými obyvateli obnovena, kterou používali jako cestu pro své povozy. Roku 1890 je v listině uváděn jako **Rybník v oboře (Tiergarten Teich)**. V roce 1892 se o něm píše jako o pustém rybníku, byl využíván jako louka. V 30-letech 20. století byl rybník po opravě hráze znovu napuštěn a obhospodařován rybářským spolkem Adamov.

V 90-letech byl rybník radikálně buldozery vyčištěn a prohlouben, jeho hráz byla zpevněna a plocha podstatně zvětšena.

Jelikož v Podomí nebyla doposud zřízena čistírna odpadních vod, je rybník značně znečištěn a tedy nevhodný ke koupání, avšak slouží rybářům. Revitalizace Rájeckého rybníka a potoka bude řešena poté, co bude vystavena ČOV a kanalizace.

Co můžete ulovit?

Pomístní názvy kolem Rájeckého rybníka

U Hráze

Pruh plochy Na Rybníčkách přiléhající k dosud z větší části dochované rybníční hráze

Na Rybníčkách

Rozsáhlá luční a polní plocha, jinak dno po starém Velkém podomském rybníku, zrušeném na počátku 19. století.

Vilémovská louka

Louka mezi hrází a začátkem Rájeckého rybníka patřila vilémovským usedlíkům.

Zaniklé a stávající rybníky u Podomí

Podle psaných zpráv a více či méně dochovaných stop po hrázích měla vesnice Podomí nejméně 7 rybníků. Byl to Velký podomský rybník (1) západně od vsi, Bořim (2) směrem ke Krásensku, mlýnská nádrž (3) v místě již zaniklého koupaliště, rybník Ve Žlíbkách (4) zvaný Gundlův, Hamlíkovský rybník (5) na počátku Psiho Žlebu, obhospodařovaný ještě v XVIII. století ruprechtovským vrchnostenským dvorem a nádrž uvnitř vesnice Na Trávníkách (6). O Rájeckém rybníku (7), který trvá dodnes, čteme první zprávy až v XVIII. století. Rozkládá se v překrásném lesním prostředí asi 400 m jižně od Podomí.

Život podél podomského potoka

Charakteristika údolí

Údolí malého toku jsou úzká a hluboká 60 - 90 m, svahy nejsou extrémně příkré a na dnech je výrazná niva. Půdy jsou slabě kyselé kambizemě, často drobně kamenité. Na úpatních hlinitějších akumulacích bývají luvizemě, v nivách typické fluvizemě.

Stromové patro

Ve stromovém patře se kromě olše lepkavé (*Alnus glutinosa*), vzácně i olše šedé (*Alnus incana*), vyskytuje také vrba jíva (*Salix Capri*) jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mléč (*Acer platanoides*). Podél toky se vyskytují aleje stromů, které jsou tvořeny výhradně ovocnými stromy, převážně třešněmi (*Prunus*), jabloněmi (*Malus*) a jeřáby ptačími (*Sorbus aucuparia*).

Keřové patro

V keřovém patře najdeme zejména střemchu hroznovitou (*Prunus padus*), svídu krvavou (*Cornus sanguinea*), lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*) či růži převislou (*Rosa pendulina*). Ta je vázána na chladné inverzní polohy údolí potoků.

Bylinné patro

V jarním aspektu nacházíme prvosenku vyšší (*Primula elatior*), křivatec žlutý (*Gagea lutea*), orsej jarní (*Ficaria verna*), dyminivku plnou (*Corydalis solida*), v těsném okolí potoků devětsil bílý (*Petasites albus*) a lékařský (*Petasites hybridus*). V létě zde roste bujná vegetace s kopřivou dvoudomou (*Urtica dioica*), bršlíci kozí nohou (*Aegopodium podagraria*), kerblíkem lesním (*Anthriscus sylvestris*) atd. Najdeme zde jedovaté vraní oko čtyřlísté (*Paris quadrifolia*), žluťuchu orlíčkolistou (*Thalictrum aquilegifolia*), řeřišnici hořkou (*Cardamine amara*), karbincev evropský (*Lycopus europaeus*) a další druhy.

Fauna

Z chráněných a ohrožených živočichů jmenujme alespoň ještěrku obecnou (*Lacerta agilis*) a slepýše křehkého (*Anguis fragilis*). V lesích se velmi daří mlokovi skvrnitému (*Salamandra salamandra*). Na keřích u vody můžete pozorovat rosničku zelenou (*Hyla arborea*). Z motýlů se vyskytují např. perleťovci (*Heliconiinae*), babočka paví oko (*Inachis io*). V místech starých dubů létává náš největší brouk roháč obecný (*Lucanus Cervus*). Nad loukami poletuje konipas bílý (*Motacilla alba*). Kolem potoka poletují další zástupci hmyzu, např. jepice (*Ephemeroptera*), motýlice a vážky (*Odonata*). Pozorovat můžete i ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*) a skorce vodního (*Cinclus cinclus*). Stále častěji se objevuje čáp bílý (*Ciconia ciconia*) a v hlubokém lese dokonce i čáp černý (*Ciconia nigra*).

Lesy Drahanské vrchoviny

Situace na Drahanské vrchovině

Lesy na Drahanské vrchovině byly člověkem využívány od pravěku. Před začátkem středověké kolonizace však bylo osídlení velmi řídké. Kolonizace lesní půdy v oblasti začala na přelomu 12. a 13. století. Po sto letech, zde bylo mnoho osad, během 14. až pol. 15. století velké množství těchto osad zaniklo, zejména v polohách nepříznivých pro zemědělství. K ústupu osídlen přispěly nejen válečné události, morové rány či klimatické výkyvy, ale také narušení ekologické rovnováhy v krajině vlivem nadměrného odlesnění.

Na vývoj zdejších lesů měla v minulosti vliv řada dalších faktorů, ať to byla vysoká spotřeba dřeva pro stavby, hrabání steliva, sečení trávy v lesních porostech (lesní travení) nebo pastva dobytka v lese. To vše vedlo k výraznému ochuzení půdy a posunu charakteru lesních společenstev, např. od květnatých jedlobučin ke kyselým bučinám.

Zapomenutá řemesla

Čižba (chytání ptáků)

V lesích se zpěvní ptáčky chytali přivábením buď různými píšťalkami či ústy. Byli to stehlíci, čížci nebo pěnkavy. Chycené ptáčky naučil čižbář notovat a poté svýdělkem prodal.

Loupání kůry

Kůra stromů byla důležitou surovinou pro získávání tříslovin (dnes vyráběny uměle). Slouží pro koželužský průmysl. Hospodářství se nazývalo loupnictví dubové (těžila se zejména dubová kůra).

Dehtářství a smolařství

Výroba dehtu a získávání smoly bylo jedním z nejstarších průmyslových odvětví, závislých na lese. Smola se získávala natrháváním nebo struháním stromů.

Uhlířství

Uhlíři pálili v milířích dřevěné uhlí, které dodávali do lékáren, kovářům či do sklářských hutí. Dobře vyrobené uhlí se prý snadno nelámalo, nečemilo ruku a po rozlomení se lom leskl.

současnost

Kresba E.Černého (1998)

Nejvýznamnější lesní společenstva

Doubravy a dubohabřiny Hlavními dřevinami pro společenstva je **dub zimní** (*Quercus petraea*).

Bukové a jedlobukové lesy

Vůdčí dřevinou v nich byl **buk lesní** (*Fagus sylvatica*), doprovázený **jedlí** (*Abies alba*).

Jehličnaté monokultury

Dominantou je zde **smrk ztepilý** (*Picea abies*), místy i **borovice lesní** (*Pinus sylvestris*).

Olšiny a břehové porosty v okolí vodních toků

Ve stromovém patře se kromě **olše lepkavé** (*Alnus glutinosa*) uplatňuje se také **jasan ztepilý** (*Fraxinus excelsior*).

Eleonorwaldhütte

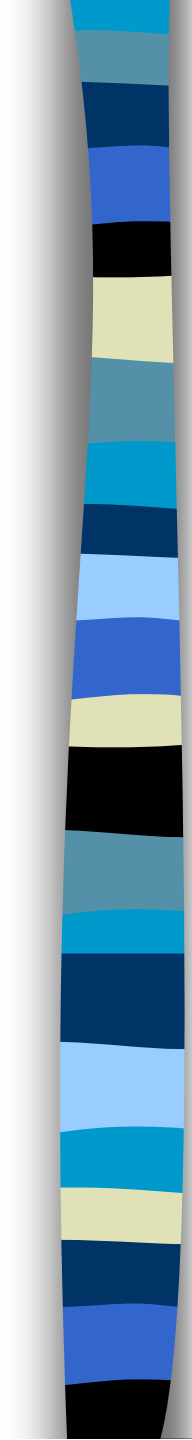
Na Vrchu páně Václava, kteý jste minuli, stojí zděná lesní chaloupka, kterou před koncem XIX. století dala vybudovat rájecká kněžna Eleonora, která sloužila hajnému.

Lesní personál

Majitelé lesů si platili personál dohlížející jejich majetek už od pradávna. Na jednotlivých panstvích byl určen lovčí (vektor), případně se o lesy staral přímo purkrabí (nejvyšší úředník panství). Postupně lesního personálu přibývalo. V 19. století se vyhranily dvě skupiny: správní úředníci (lesní správce, lesmistr) a výkonný personál (revírník, lesní, myslivec, hajný).

Použitá literatura

- Boháčová, V.: Studie začlenění naučné stezky do krajiny. ZF MZLU v Brně. 2009
- Macháčková, J.: Návrh informačního panelu pro PP Skalky u přehrady. AF MZLU v Brně. 2009
- Osvaldová, A.: Návrh naučné stezky na Dražanské vrchovině. AF MZLU v Brně. 2009
- Schneider, J., Fialová, J., Vyskot, I.: Krajinná rekreologie I. LDF MZLU v Brně. 2008

Doporučené zásady pro zřizování, značení a údržbu naučných stezek a pro zřizování bodových informačních panelů

Cílem těchto zásad, které vznikly ve spolupráci Ministerstva životního prostředí (dále MŽP), Ministerstva pro místní rozvoj (dále MMR) a Klubu českých turistů (dále KČT), je sjednotit podmínky zřizování, značení a údržby naučných stezek (dále NS) a tam, kde pro jejich vytvoření nejsou potřebné podmínky, zavést umístění bodových informačních panelů (dále BIP). Splnění kritérií těchto zásad je nutnou podmínkou pro získání dotací na zřízení a následnou údržbu NS a BIP z dotačních programů MŽP a MMR.

Článek 1

Charakteristika naučných stezek a bodových informačních panelů

Naučné stezky jsou zpravidla vyznačované výchovně vzdělávací trasy vedené přírodně nebo kulturně pozoruhodnými prostory, na nichž jsou vybrány některé významné jevy a objekty, které jsou zvláště vysvětleny. Výklad na stanovených místech se podává zpravidla na informačních panelech nebo v průvodcovském textu, případně kombinací obou způsobů. Pokud se vyskytnou jen ojedinělé významné jevy a objekty, které neumožňují účelné vytvoření naučné stezky, zřizují se u nich bodové informační panely. Pokud jsou umístěny mimo sídla, zajišťují přístup k nim zpravidla turistické značené trasy Klubu českých turistů (dále TŽT). Za BIP lze považovat i informační tabule umístěné na kulturně nebo historicky cenných objektech (budovách), v městských památkových rezervacích nebo zónách.

Článek 2

Projekt na zřízení naučné stezky nebo bodového informačního panelu

Zřízení NS nebo BIP může navrhnout kterákoliv právnická nebo fyzická osoba (dále jen zřizovatel). Zřizovatel však musí vycházet z možnosti území a podmínek, stanovených zejména v územně plánovací dokumentaci nebo vyplývajících z územních rozhodnutí a nařízení, a z územně plánovacích podkladů.

Zřizovatel zpracuje projekt na zřízení NS nebo BIP, jehož součástí bude vedle tematického obsahu:

- úplná adresa zřizovatele NS nebo BIP,
- průběh trasy nebo umístění BIP (zářes v mapě vhodného měřítka nebo v její kopii),
- způsob vyznačení naučné stezky nebo zapojení BIP do sítě TŽT (viz řl. 3 a 4),
- vybavení naučné stezky informačními panely (u BIP odpadá),
- podmínky pro zabezpečení ekologicky udržitelného cestovního ruchu (s výjimkou NS nebo BIP v památkových rezervacích nebo zónách).

Zřizovatel pak s KČT dohodne způsob vyznačení NS nebo zapojení BIP do sítě TŽT a uzavře s ním na tuto činnost i na následnou údržbu značení smlouvu, která bude přiložena k projektu a pro případ realizace projektu obsahovat závazek zřizovatele průběžně udržovat vybavení naučných stezek informačními panely a její schůdnost nebo průběžně udržovat bodové informační panely. Zřizovatel je dále povinen předložit společně s projektem:

- souhlas vlastníků, nájemců ři řprávců pozemků, po kterých má navrhovaná NS vést nebo na nichž má být umístěn BIP,
- vyjádření příslušného orgánu ochrany přírody,
- vyjádření příslušného orgánu státní památkové péče v případě průchodu NS nebo umístění BIP v památkové rezervaci nebo památkové zóně nebo v případě, že NS nebo BIP prezentují památkové a kulturní hodnoty na ostatním území.

Doporučené zásady pro zřizování, značení a údržbu naučných stezek a pro zřizování bodových informačních panelů

Článek 4

Článek 3

Vyznačení naučné stezky včetně následné údržby

V případě uzavření smlouvy provede KČT vyznačení NS v terénu podle platných metodických pravidel KČT. Ta umožňují dva způsoby vyznačení, z nichž má být přednostně použitý první:

A)

Pokud vede NS po stávajících trasách TZT, nebude vyznačována zvláštní značkou NS, ale pro její sledování v terénu bude využito stávajícího turistického značení. O průběhu NS bude uživatel informován na všech rozcestích TZT zvláštními směrovkami, v jejichž hrotech bude pás nebo symbol TZT, po níž NS pokračuje. V případě, že se návrh průběhu NS zcela neshoduje s průběhem TZT, posoudí se při přípravě smlouvy mezi zřizovatelem a KČT možnost přizpůsobení průběhu NS průběhu TZT, případně možnost přeložení průběhu TZT na navrženou trasu NS za předpokladu, že to výrazněji nenaruší zásady stavby sítě TZT nebo jejich schůdnost.

B)

V případě, že trasa NS leží mimo stávající síť TZT, vyznačuje se novou pásovou značkou, místní značkou nebo zvláštní značkou naučné stezky. Pokud křížuje jiné TZT, vybaví se v prvních dvou případech směrovkami naučné stezky podle bodu A, ve třetím případě běžnými směrovkami s uvedením názvu NS v záhlaví a symbolu NS v hrotu směrovky (obr. 2). Krátké NS (do délky cca 1 km) s plánkem jejich průběhu na informačních panelech zůstanou v tomto případě zpravidla bez směrovek. Značení NS, které KČT převezme do své správy na základě smlouvy se zřizovatelem, bude pravidelně udržovat v rámci plánu obnovy své sítě TZT.

Zapojení bodových informačních panelů do sítě TZT

Pokud nebude BIP umístěn přímo na trase TZT, ale v její bezprostřední blízkosti, provede KČT její přeložení kolem BIP v případě, že to výrazněji nenaruší zásady stavby sítě TZT nebo schůdnost trasy. Pokud to nebude možné, BIP nebude od nejbližší trasy vzdálen více než 1 km a pro příchod k němu bude možno nalézt vhodnou komunikaci (pěšinu), vytvoří KČT k BIP od nejbližší TZT významovou odbočku vybavenou směrovkou, jejíž text bude charakterizovat příslušný BIP a udávat vzdálenost k němu.

Článek 5

Vybavení naučných stezek, zřizování BIP a údržba

Vybavení NS (informační panely, průvodcovské texty, průvodcovské služby apod.) a schůdnost NS (lávky, haťové chodníky apod.) včetně příslušné údržby zajistí zřizovatel. Obdobné zajištění BIP a jejich údržby, případně i schůdnosti odbočky k němu je povinností zřizovatele. Pokud jsou součástí informačních panelů nebo průvodcovských textů mapy nebo plánky, je v případě, že NS vede po TZT, nezbytné do nich zakreslit průběh těchto TZT (i v nejbližším okolí NS). Podklady pro znázornění průběhu TZT poskytnou příslušné územní značkářské složky KČT.

Článek 6

Závěrečná ustanovení

Zákresy průběhu NS, které KČT na základě uzavřené smlouvy bude mít ve své péči, uveřejní ve svých turistických mapách i v mapách, na jejichž vydávání bude spolupracovat. Pokud dojde k širšímu uplatnění BIP, vytvoří pro jejich zakresl do turistických map KČT zvláštní mapovou značku. Tyto zásady se nevztahují na zřizování BIP, které nevyžadují zapojení do sítě TZT. Ministerstva a KČT zajistí předání těchto zásad všem svým orgánům, organizacím a složkám, jichž se týkají.